

CYNGOR BRO MORGANNWG

Cofnodion cyfarfod Hybrid a gynhaliwyd ar 29 Medi, 2025.

Mae'r agenda ar [gael yma](#).

Mae recordiad y cyfarfod ar [gael yma](#).

Yn bresennol: Y Cynghorydd Naomi Marshallsea (Maer), Y Cynghorwyr Anne Asbrey, Julie Aviet, Gareth Ball, Rhiannon Birch, Gillian Bruce, Ian Buckley, Lis Burnett, Samantha Campbell, George Carroll, Christine Cave, Charles Champion, Janice Charles, Millie Collins, Pamela Drake, Vincent Driscoll, Anthony Ernest, Robert Fisher, Christopher Franks, Wendy Gilligan, Russell Godfrey, Emma Goodjohn, Ewan Goodjohn, William Hennessy, Nic Hodges, Mark Hooper, Catherine Iannucci-Williams, Gwyn John, Dr. Ian Johnson, Susan Lloyd-Selby, Belinda Loveluck-Edwards, Julie Lynch-Wilson, Kevin Mahoney, Michael Morgan, Jayne Norman, Helen Payne, Elliot Penn, Sandra Perkes, Ian Perry, Joanna Protheroe, Ruba Sivagnanam, Carys Stallard, Neil Thomas, Rhys Thomas, Margaret Wilkinson, Edward Williams, Mark Wilson a Nicholas Wood.

336 CYHOEDDIAD –

Cyn cychwyn busnes y Pwyllgor, darllenodd y Maer y datganiad a ganlyn: "A gaf i atgoffa pawb sy'n bresennol y bydd y cyfarfod yn cael ei ffrydio'n fyw yn ogystal â'i recordio trwy'r rhyngwrdd ac mae'r recordiad hwn wedi'i archifo i'w weld yn y dyfodol".

337 YMDDIHEURIADAU AM ABSENOLDEB –

Derbyniwyd y rhain gan y Cynghorwyr Bronwen Brooks, Marianne Cowpe, Stephen Haines, Sally Hanks a Steffan Wiliam.

338 DATGANIADAU BUDDIANT –

Ni dderbyniwyd unrhyw ddatganiadau buddiant.

339 COFNODION –

PENDERFYNWYD – Y dylid cymeradwyo cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 14 Gorffennaf, 2025 fel cofnod cywir.

340 CYHOEDDIAD –

Rhannodd y Maer eu bod wedi cael misoedd prysur a'u bod wedi mynychu nifer o ddigwyddiadau y bu'n ffrainc iddynt gael eu gwahodd iddynt. Roedd y rhain yn

cynnwys ymweld â Vale Plus, elusen sy'n cefnogi pobl ag anableddau dysgu trwy ystod o weithgareddau, lle cawsant eu syrddanu gan y gofal a roddwyd gan y staff ac anogwyd pobl i ymweld â gwerthiant planhigion yn y dyfodol.

Ochr yn ochr â hyn, fe wnaethant hefyd fynychu a chymryd rhan mewn sesiwn o Glwb Rygbi Cadair Olwyn Bro Morganwg, o'r enw'r Rams, a gynhaliwyd yn Fferm Ymddiriedolaeth Amelia, a oedd yn cynnwys athletwyr anabl ac abl. Fe wnaethant hefyd fynychu Sioe Gŵn a gynhaliwyd yng Nghlwb Criced Southerndown lle gofynnwyd iddynt feirniadu a thanfon diolchiadau ymlaen i wirfoddolwyr.

Gwnaeth yr Arweinydd gyhoeddiad ynghylch adolygiad diweddar Arolygiaeth Gofal Cymru (AGC) o'r Gwasanaeth Adnoddau Cymunedol, partneriaeth â Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro (BIPCC), ac roedd am gyfleu diolch a llongyfarchiadau i'r holl staff a oedd yn gysylltiedig yn dilyn arolygiad cadarnhaol, gan eu bod yn hynod ddiolchgar am y gwaith a wnaethant ar ran trigolion.

Nododd y Prif Weithredwr mai dyma oedd cyfarfod olaf y Cyngor Llawn i Gyfarwyddwr yr Amgylchedd a Thai, Miles Punter, a oedd i ymddeol yn y gaeaf ar ôl 43 mlynedd o wasanaeth yn y Cyngor, gyda'r 13 mlynedd diwethaf wedi'u treulio fel Cyfarwyddwr. Rhanasant ei fod wedi bod yn Gyfarwyddwr gwerthfawr yn ystod cyfnodau anodd, gan gynnwys pandemig COVID-19, a bod ganddynt hanes sylweddol o fewn y Cyngor, gan ddechrau ei yrfa ym 1982 cyn dod yn Bennaeth Gwasanaethau Adeiladu yn 2000. Myfyriasant ar yr ymrwymiad i wasanaeth cyhoeddus a Bro Morganwg, gyda chymhelliant i lwyddo ac adeiladu perthynas â chydweithwyr ar bob lefel o'r Cyngor a thu hwnt, gan gynnwys yr Heddlu a gwasanaethau brys eraill trwy waith y Fforwm Cydnerthedd Lleol. Nodasant ei fod yn esiampl ar gyfer gwasanaethau gwastraff ac ailgylchu ac wedi rhoi cyngor a syniadau i gydweithwyr Cymru a Chenedlaethol yn y maes hwn. Gorffennodd y Prif Weithredwr gan ddymuno ymddeoliad hapus ac iach iddo.

Ymatebodd Cyfarwyddwr yr Amgylchedd a Thai eu bod wedi bod yn falch o weithio yn y swydd hon ac i'r Cyngor, a diolchodd i'r holl Aelodau am eu cefnogaeth dros y 42 mlynedd diwethaf. Nodasant eu bod yn teimlo bod Cyngor Bro Morganwg yn un o'r Cyngorau gorau yng Nghymru, os nad y DU, ac er bod llawer o bwysau, ei fod yn dal i fod yn Gyngor gwyach.

341 CWESTIYNAU GAN Y CYHOEDD –

Cyflwynwyd y cwestiynau canlynol yn unol â'r protocol y cytunwyd arno gan y Cyngor ar 5 Mai, 2010.

(i) **Cwestiwn gan Mr. R. Curtis**

A yw'r Arweinydd yn credu bod gosod Parc Dŵr swnllyd a lliwgar ym Mharc Gwledig Cosmeston, sy'n Warchodfa Natur Leol ddynodedig, yn ffafriol i ddatganiad Cyngor Bro Morgannwg ei hun o 'Argyfwng Natur'?

Ymateb gan yr Arweinydd Gweithredol ac Aelod y Cabinet dros Berfformiad ac Adnoddau

Cafodd y gweithgaredd Parc Dŵr ei dreialu yn y parc gwledig o 5 Gorffennaf gyda'r nod o brofi addasrwydd rhan fechan o'r Llyn Dwyreiniol ar gyfer y math hwn o ddefnydd hamdden. Mae'r llyn wedi cael ei ddefnyddio'n aml ar gyfer gweithgareddau dŵr yn y gorffennol gan gynnwys cychod, padlfyrddio a chanŵio a dylid nodi bod y llyn dwyreiniol bob amser wedi'i ragweld i gael ei ddefnyddio at ddibenion hamdden actif yn y cynlluniau gwreiddiol ar gyfer y Parc Gwledig sy'n dyddio'n ôl i ddiwedd y 1970au.

Mae'r treial hwn hefyd wedi caniatáu i'r Cyngor archwilio defnyddiau newydd ar gyfer ein mannau gwyrdd a glas pwysig, a all hyrwyddo twristiaeth a lles cynaliadwy, cefnogi gweithgareddau hamdden ac adeiladu ar y defnydd blaenorol o'r llyn at weithgareddau dŵr trefnedig a dibenion hamdden

Mae cadwraeth natur a diogelu bioamrywiaeth wrth gwrs yn bwysig iawn i'r Cyngor a dyna pam y gwnaethom ddatgan Argyfwng Natur a pham mae'n rhaid i unrhyw ddefnydd hamdden gefnogi dyfodol y parc, gan gynnwys gwaith ailwylltio a chadwraeth sydd eisoes ar y gweill.

Trafodwyd effaith unrhyw weithgaredd peilot ar fywyd gwyllt, sŵn, a diogelwch hefyd gan Bwyllgor Craffu'r Amgylchedd ac Adfywio Cyngor Bro Morgannwg wrth ystyried y mater hwn ar 11 Mawrth. Ystyriwyd y pwyntiau hyn fel rhan o'r cytundeb ar gyfer gweithgaredd peilot yn yr haf a gan Gyfoeth Naturiol Cymru (CNC) fel rhan o'u caniatâd ar wahân ar gyfer gweithrediad o fewn Safle o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig.

Mae buddiannau bywyd gwyllt a chadwraeth y Parciau Gwledig yn parhau i fod yn hollbwysig i'w gweithrediad a monitryd yr holl faterion ecoleg a chadwraeth yn ystod y peilot a bydd yr adroddiad a ddarparwyd gan ecolegydd y cwmni nawr yn cael ei ystyried gan ecolegydd annibynnol ar wahân fel rhan o asesiad llawn. Yna bydd adroddiad yn cael ei gyflwyno i Gabinet y Cyngor i'w ystyried ynghylch ei lwyddiant neu fel arall.

(ii) Cwestiwn gan Mrs. J. Doble

Rwy'n ymwelydd rheolaidd â Pharc Gwledig Cosmeston (nid y Parc Dŵr), rwy'n cerdded fy nghy yn y bore a'r nos. Yn ystod y flwyddyn ddiwethaf mae llawer o bobl yn pysgota ym mhob ardal o amgylch y ddau bwl, rhai yn amlwg yng ngolau dydd eang. Yna caiff barbeciws eu cynnal i goginio'r pysgod. Pa fesurau sy'n cael eu cymryd i atal hyn? Nid oes unrhyw arwyddion pysgota, barbeciws na nofio o amgylch y llyn ond mae pob un o'r 3 gweithgaredd yn digwydd yn rheolaidd. Nid oes unrhyw beth yn sanctaidd mwyach, mae'r lle hwn o dawelwch a harddwch yn cael ei ddinistrio'n araf.

Ymateb gan yr Arweinydd Gweithredol ac Aelod y Cabinet dros Berfformiad ac Adnoddau

Rydym wedi bod yn profi llawer o broblemau dros y blynnyddoedd diwethaf ac mae

staff yn hysbysu aelodau o'r cyhoedd yn gyson nad yw tanau / barbeciwr, pysgota a nofio heb oruchwyliaeth yn cael eu caniatáu ar y safle. Gallaf gadarnhau bod digwyddiadau yn cael eu hadrodd yn rheolaidd i'r gwasanaethau brys, Bro Ddiogelach a Thîm Gorfodi'r Cyngor sy'n cynnal patrolau arferol ar y safle. Mae'r Cyngor yn cynnal cyfarfodydd rheolaidd gyda'r gwasanaethau brys i drafod materion parhaus a chydlynu ymatebion.

(iii) **Cwestiwn gan Mr. J. Ball**

Mae gwrthwynebiad amlwg gan fusnesau a thrigolion lleol i lawer o'r ffioedd parcio a gyflwynwyd yn y Fro a'u natur, gyda llawer o wrthbwyntiau rhesymol ynghylch amseroedd, costau, preswiliad lleol ac ati. Mae llawer o bobl wedi nodi y bydd y strwythur codi tâl presennol yn eu hatal rhag defnyddio busnesau lleol, her arbennig yn y tymor llai prysur. Mae'r Cyngor yn ennill ffrydiau refeniw o daliadau parcio ac ardrethi busnes lleol. A yw'r Cyngor wedi cynhyrchu astudiaeth effaith drylwyr ar weithredu'r cynigion parcio presennol, sy'n modelu'r effeithiau refeniw cyfunol tebygol, gan gynnwys senarios tebygolrwydd y mae busnesau'n methu ac unedau heb eu meddiannu, gan arwain at economi ffug? Os felly, beth yw'r canfyddiadau? Os na, pam na fyddai'n ddoeth gwneud hynny cyn lefelu taliadau?

Ymateb gan yr Arweinydd Gweithredol ac Aelod y Cabinet dros Berfformiad ac Adnoddau

Diolch am eich cwestiwn, Mr Ball. Byddwn yn cynghori yn gyntaf mai dim ond ers 1 medi 2025 y mae'r taliadau maes parcio ym Maes Parcio Knap Terrace, y Barri, Bron-y-Môr, y Barri a Phen Clogwyn Penarth wedi bod ar waith. Rwyf wedi nodi rhai sylwadau ar y cyfryngau cymdeithasol sy'n honni ei effeithiau negyddol, ond byddwn yn awgrymu ei bod yn llawer rhy gynnar ar hyn o bryd i ddod i unrhyw gasgliadau ystyrlon o ran effeithiau. Ychwanegwch at hyn y ffaith bod y dyddiad dechrau codi tâl yn cyd-daro â diwedd y gwyliau ysgol a chyfnod o dywydd garw.

Rwy'n nodi eich sylwadau ynglŷn â busnesau lleol ac mae'n amlwg bod safbwynt y Cyngor i beidio ag effeithio'n niweidiol ar fusnesau lleol yn y cyffiniau. Fodd bynnag, mae cyllidebau'r Cyngor o dan bwysau sylweddol gan yr heriau parhaus o ddarparu gwasanaethau addysg a gofal cymdeithasol. Mae'r Cyngor yn ceisio cefnogi ei bobl ifanc a'r rhai mwyaf agored i niwed yn ein hardal gyda'i ddyraniadau cyllidebol. Mae darparu parcio ceir 'oddi ar y stryd' yn wasanaeth anstatudol sy'n costio arian i'w ddarparu. Mae meysydd parcio yn ddarostyngedig i dalu ardrethi annomestig cenedlaethol ac mae ganddynt rwymedigaethau cynnal a chadw. Felly, o ystyried nifer o ofynion gwasanaethau dybryd y Cyngor, roedd angen gwneud penderfyniadau anodd ynghylch dyfodol y meysydd parcio hyn. Pam yn yr achos hwn ddylai holl drethdalwyr y Cyngor ariannu darpariaeth y meysydd parcio hyn, pan na all nifer yrru na'u defnyddio? Hefyd, nid oes unrhyw gyfraniad talu i'w defnyddio gan ymwelwyr â Bro Morgannwg os ydynt yn aros yn rhad ac am ddim. Y gobaith yw y bydd cyflwyno ffioedd o leiaf yn caniatáu i'r meysydd parcio hyn fod yn cost-niwtral yn eu gweithrediad. Os oes unrhyw arian dros ben, bydd y rhain yn cael eu defnyddio i ddarparu gwasanaethau rheoli priffyrdd ac amgylcheddol rheng flaen yn ein cyrchfannau a'n hardaloedd arfordirol.

Byddwn yn tynnu sylw at y lefel ffioedd gymharol isel o'i gymharu â meysydd parcio

mewn ardaloedd eraill yr Awdurdod Lleol ar £2, £4, £6 a £8, sy'n cyfateb i £1 yr awr. O ran lliniaru unrhyw effaith y gall codi tâl ei achosi, byddwn hefyd yn cynghori am argaeledd trwyddedau sy'n caniatáu i bob defnyddiwr barcio yn unrhyw un o'n meysydd parcio sy'n codi tâl am gyfwerth â llai na 30c y dydd. Taliadau Parcio Ceir ar yr Arfordir – mae'r trwyddedau hyn wedi bod yn boblogaidd iawn gyda thrigolion a busnesau lleol gyda 365 wedi'u gwerthu yn 2024/25 a 211 wedi'u gwerthu hyd yma eleni.

Byddwn yn cyflwyno trwydded ychwanegol cyn bo hir a fydd yn caniatáu parcio yn ein parciau gwledig a'n holl feysydd parcio arfordirol y gellir eu codi am bris gostyngol pellach.

Roedd y cynigion i godi tâl yn y meysydd parcio arfordirol newydd yn destun ymgynghoriad cyhoeddus gyda 14 o wrthwynebiadau yn cael eu derbyn a'u hystyried yn briodol gan Gabinet y Cyngor, cyn i'r penderfyniad i godi tâl gael ei wneud. Mae manylion yr adroddiadau hyn ac adroddiadau eraill sy'n esbonio'r rhesymeg dros gyflwyno ffioedd meysydd parcio newydd ym Mro Morgannwg ar gael i'r cyhoedd ar wefan y Cyngor a byddwn yn awgrymu eich bod yn darllen yr adroddiadau hyn i gael darlun llawnach o'r rhesymeg dros gyflwyno'r ffioedd maes parcio newydd hyn.

Yn ein profiad ni, mae unrhyw drefniadau codi tâl maes parcio newydd yn cymryd peth amser i setlo ac i unrhyw batrymau parcio newydd gael eu sefydlu. Mae'n debygol y bydd rhywfaint o aflonyddwch i ddechrau, gyda'r rhai a oedd yn parcio am ddim yn gwneud trefniadau eraill, ac yn cynghori na fyddant byth yn ymweld â'r ardaloedd eto ac ati. Fodd bynnag, nid ydym wedi gweld mai dyma'r sefyllfa tymor hwy yn ein hardaloedd eraill; gyda'n profiad yn awgrymu bod rhai ymwelwyr yn dychwelyd i'r meysydd parcio y gellir eu codi tâl bellach, gyda'r rhai nad ydynt yn dymuno talu naill ai yn dod o hyd i barcio am ddim amgen ar y stryd (mae gan yr holl ardaloedd codi tâl newydd opsiynau parcio am ddim ar y stryd gerllaw) neu ddefnyddio cymysgedd o ddulliau teithio amgen i ymweld â'r ardaloedd. Yn wir, awydd i gynyddu teithio llesol a defnydd o drafnidiaeth gyhoeddus yw un o'r rhesymau eraill pam mae codi tâl maes parcio wedi'i gyflwyno.

Wrth gwrs, rydym yn bwriadu adolygu effaith a hyfywedd y taliadau hyn dros amser, a bydd angen o leiaf tymor yr haf llawn arnom i wneud hyn. Bydd ein swyddogion priffyrdd hefyd yn asesu unrhyw ddadleoli parcio cysylltiedig. Byddwn hefyd yn adolygu unrhyw sylwadau a wneir i ni gan drigolion, ymwelwyr a busnesau sy'n gysylltiedig â'r newidiadau parcio ceir a wnaed yn yr ardaloedd hyn.

(iv) **Cwestiwn gan Dr. S. Evans**

Ers dros dair blynedd, rwyf wedi bod mewn deialog â Chyngor Bro Morgannwg ynglŷn â dyfodol adeilad Achubwyr Bywyd y Knap. Ym mis Medi 2022, siaradais yn uniongyrchol ag Arweinydd y Cyngor, Lis Burnett, ac ers hynny rwyf wedi cadw cysylltiad â swyddogion am yr ased cymunedol pwysig hwn. Mynychais y Cyngor Llawn ym mis Ebrill 2024, pan ymatebodd Dirprwy Arweinydd y Cyngor i'm cwestiwn cyhoeddus trwy wahodd elusen The Reef i gyflwyno Datganiad o Ddiddordeb ar gyfer Trosglwyddo Asedau Cymunedol. Gwnaethom hynny mewn ewyllys da, dim ond i gael y cais wedi'i wrthod ym mis Hydref 2024 ar y sail bod y trosglwyddiad yn "gynamserol" a bod angen amser ar y Cyngor ei hun i ystyried yr adeilad a'r ardal

gyfagos. Dywedwyd wrthym nad oedd unrhyw broses apelio. Ers hynny, penodwyd yr ymgynghorwyr Mott MacDonald i ddatblygu Cynllun Creu Lleoedd y Barri. Yn yr ymgynghoriad cyhoeddus, cawsom ein synnu o weld adeilad Achubwyr Bywyd y Knap yn ymddangos yn y Cynllun drafft, wedi'i ddarlunio gyda delwedd a gymerwyd yn uniongyrchol o wefan ein helusen ein hunain, ochr yn ochr â thestun sy'n awgrymu y gellid dod â'r adeilad yn ôl i ddefnydd ar gyfer hamdden arfordirol? yn union yr hyn yr oeddem wedi'i gynnig. Yn y cyfamser, mae'r adeilad ei hun yn parhau i ddirywio. Mae'r elusen Reef eisoes wedi'i sefydlu ac mae'n barod i sicrhau cyllid allanol i adfer yr adeilad a chreu Canolfan Archwilio Arfordirol i'r gymuned. Gyda'r Cyngor yn wynebu diffyg cyllidebol sylweddol, mae'n anodd gweld sut y bydd y gwaith hwn yn cael ei gyflawni heb bartneriaeth gymunedol.

Cwestiwn – O ystyried bod y Cyngor eisoes wedi cydnabod yn ei Gynllun Creu Lleoedd Drafft ei hun werth dychwelyd adeilad Achubwyr Bywyd y Knap i ddefnydd cymunedol, pa union reswm sy'n atal Cyngor Bro Morgannwg, yma ac yn awr, o ddatgan nad oes angen adeilad Achubwyr Bywyd y Knap mwyach a gwahodd Datganiad o Ddiddordeb newydd ar gyfer Trosglwyddo Asedau Cymunedol, fel y gall corff cymunedol parod gydag adnoddau symud ymlaen â'r adferiad heb oedi diangen pellach? A beth yw'r cyfiawnhad dros oedi Trosglwyddo Asedau Cymunedol a chaniatáu i'r adeilad ddirywio ymhellach?

Ymateb gan yr Arweinydd Gweithredol ac Aelod y Cabinet dros Berfformiad ac Adnoddau

Adolygodd y Grŵp Trosglwyddo Asedau Cymunedol (TAC) y cais datganiad o ddiddordeb TAC ym mis Awst 2024, gan ystyried y cyd-destun polisi lleol a'i aliniad â strategaethau ehangach y Cyngor. Ar ôl ystyried yn ofalus, daeth y Grŵp i'r casgliad bod y safle dan sylw yn ased gwerthfawr i'r Cyngor. Felly, fe wnaethant argymhell bod eich datganiad o ddiddordeb yn cael ei ystyried yn enwedig o ystyried unrhyw gynlluniau yn y dyfodol y gallai fod gan y Cyngor ar gyfer yr ardal. Roedd hyn yn cynnwys archwilio cynigion sydd o fudd i'r gymuned ehangach a nodi unrhyw gyfleoedd masnachol posibl sy'n gysylltiedig â'r safle. Roedd y Grŵp TAC hefyd yn cydnabod y gallai fod diddordeb yn y safle gan sefydliadau a busnesau eraill y tu allan i'r broses TAC. Gyda hynny mewn golwg, ac yn unol â Chynlluniau Creu Lleoedd y Cyngor, teimlwyd ei bod yn bwysig ystyried yr holl opsiynau sydd ar gael cyn bwrw ymlaen ag unrhyw gais unigol. O ganlyniad, argymhellodd y Grŵp beidio â symud ymlaen â'r cais ar y pryd. Wrth ddod i'r penderfyniad hwn, ystyriodd y Grŵp y materion strategol ehangach a chyfeiriodd ei farn at Uwch Dîm Arwain y Cyngor (UDA) er mwyn eu ymwybyddiaeth. Adolygodd yr UDA, argymhelliad y grŵp ac ystyriodd flaenoriaethau Creu Lleoedd y Cyngor, a chefnogodd y penderfyniad.

Yn unol â hynny, o ystyried arwyddocâd yr ased, a'i bwysigrwydd mewn perthynas â'r Knap a'r ardal ehangach, bydd y Cyngor yn parhau i archwilio cyfleoedd ar gyfer y safle yn y dyfodol fel rhan o ddatblygiad cynllun Creu Lleoedd y Barri. Disgwylir i'r cynllun hwn gael ei lansio ddiwedd yr hydref yn dilyn ymgynghoriad ac ymgysylltu parhaus ac mae'n debygol o gynnwys y Knap a'r hen orsaf achubwyr bywyd fel prosiect / cyfle allweddol i'w symud ymlaen.

(v) **Cwestiwn gan Mr. R. John**

A ellir gwella WiFi am ddim y Fro yn ei leoliadau presennol. Rwy'n rhedeg sawl sesiwn Hyrwyddwyr a Chyfeillion Digidol dros sawl safle ar draws y Fro. Mae pob safle yn cael trafferth gyda chysylltedd. Rwyf wedi bod yn wirfoddolwr digidol ers 2011 ac nid oes unrhyw welliant sylweddol wedi bod ers i mi ddechrau. Mae Tlodi Digidol ledled y Fro ac mae angen ei wella.

Ymateb gan yr Arweinydd Gweithredol ac Aelod y Cabinet dros Berfformiad ac Adnoddau

Rydym yn parhau i adolygu ac archwilio cyfleoedd i wella'r ddarpariaeth WiFi ar draws safleoedd y cyngor. Rydym yn ddiolchgar am gefnogaeth ein rhwydwaith o Hyrwyddwyr Digidol a Ffrindiau Digidol i helpu preswylwyr i gael mynediad at wasanaethau ar-lein.

Mae rhwydwaith Agregu Band Eang y Sector Cyhoeddus (ABESC) yn cael ei uwchraddio'n barhaus, ac rydym yn manteisio ar y datblygiadau hyn pryd bynnag y bo modd i wella'r ddarpariaeth leol. Dros y tair blynedd diwethaf, mae 175 o bwyntiau mynediad wedi'u huwchraddio ar draws y Fro, gan arwain at sylw cryfach ac ansawdd signal yn y lleoliadau hyn.

Rydym yn monitro cysylltiad WiFi Am Ddim y Fro ac, hyd yn hyn, nid yw'r defnydd wedi cyrraedd unrhyw derfynau a fyddai'n gofyn i ni gynyddu lled band. Os bydd y galw yn newid yn y dyfodol, byddwn yn gweithredu i sicrhau parhad y gwasanaeth.

Wrth edrych ymlaen, rydym yn dechrau prosiect i nodi lle gellir darparu cyfleoedd pellach ar gyfer darpariaeth WiFi ehangach, gan weithio gyda phartneriaid yn y sector cyhoeddus a phreifat.

(vi) **Cwestiwn gan Mr. M. Wallis**

O ystyried cyfrifoldeb y Cyngor am Warchodfa Natur Leol a ddynodwyd yn gyfreithiol Parc Cosmeston, a wnaiff y Cyngor ryddhau ei asesiad diweddaraf o'i gynnydd fel GNL ers dynodiad 2013 ac, heb asesiad ffurfiol, cyhoeddi deunydd ar rywogaethau newydd a sefydlwyd yn y GNL, gydag unrhyw golledion os yw'n hysbys? A fyddai'r Cyngor yn cofnodi ac yn cyhoeddi Parc Cosmeston fel safle ar gyfer mesurau cadarnhaol tuag at nodau adfer natur yn y Fro?

Ymateb gan yr Arweinydd Gweithredol ac Aelod y Cabinet dros Berfformiad ac Adnoddau

Ers sefydlu statws GNL, mae'r Cyngor wedi parhau i fod yn ymrwymedig i wella a chynnal bioamrywiaeth y safle. Mae'r parc yn cael ei reoli yn unol â chynllun rheoli cynhwysfawr, sy'n amlinellu amcanion a chamau gweithredu clir sy'n cyd-fynd â'n cyfrifoldebau o dan yr argyfwng natur a ddatganwyd. Mae mentrau diweddar yn cynnwys:

- **Ailgyflwyno llygod y dŵr:** Mae hyn wedi bod yn llwyddiant nodedig, gyda'r rhywogaeth bellach yn sefydlu poblogaethau y tu hwnt i ffiniau'r Parc Gwledig.

- **Pori er Lles Cadwraeth:** Wedi'i gyflwyno i wella'r glaswellt o fewn ardaloedd dolydd, mae hyn wedi cyfrannu'n sylweddol at amrywiaeth cynefinoedd a gwydnwch ecolegol.
- **Gwella Coetir:** Mae plannu coed wedi'i gynnal i ehangu gorchudd coetir a lliniaru effaith clefyd coed ynn, gan sicrhau cynaliadwyedd hirdymor yr ecosystem coetir.

Mae'r Cyngor yn parhau i weithio mewn partneriaeth agos â Chyfoeth Naturiol Cymru (CNC), y Bartneriaeth Natur Leol (PNL), a rhanddeiliaid eraill i gefnogi adferiad natur ar draws Bro Morgannwg. Rydym wedi ymrwymo i gydnabod a hyrwyddo Parc Gwledig Llynnoedd Cosmeston fel safle allweddol ar gyfer gweithredu cadarnhaol tuag at nodau adfer natur lleol a chenedlaethol.

Fodd bynnag, er mwyn parhau â'r gwaith pwysig hwn, mae'r Cyngor yn archwilio ffyrdd y gellir cefnogi adferiad natur trwy weithgareddau hamdden addas a all ddarparu incwm i gefnogi ail-wylltio ac adferiad natur.

342 ADRODDIAD BLYNYDDOL DRAFFT Y PWYLLGOR SAFONAU (CYF) –

Cyflwynodd yr Arweinydd Adroddiad Blynyddol Drafft y Pwyllgor Safonau yr oedd gan y Pwyllgor gyfrifoldeb statudol i'w gynhyrchu'n flynyddol, gyda'r drafft wedi'i ddiwygio i gynnwys myfyrdod ar ddyletswyddau'r Arweinwyr Grŵp, gan gynnwys eu hasesiad o sut yr oedd Arweinwyr Grŵp wedi cydymffurfio â'r dyletswyddau hyn. Ar ôl i'r Cyngor nodi'r eitem hon, byddai'r adroddiad yn cael ei anfon ymlaen at Gyngorau Tref a Chymuned ym Mro Morganwg ochr yn ochr â'i rannu ag Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru (OGCC).

Rhannodd y Cynghorydd Perry fod rôl y Pwyllgor Safonau yn hyrwyddo safonau uchel o ymddygiad moesegol ymhlith Aelodau Etholedig, aelodau cyfetholedig a oedd yn cynnwys Aelodau Annibynnol y Pwyllgor Safonau a swyddogion er mwyn cynnal hyder y cyhoedd mewn Llywodraeth Leol. Roedd gan y Pwyllgor Safonau gyfrifoldeb hefyd am faterion cod ymddygiad Cyngorau Tref a Chymuned a dylid gwneud yn gliriach bod Aelodau Annibynnol y Pwyllgor Safonau a Chynghorau Tref a Chymuned wedi'u cyfethol a bod y cod ymddygiad yn berthnasol iddynt hefyd. Nodwyd hefyd y sôn am Lywodraethwyr Eglwysig a Rhiant-lywodraethwyr a soniwyd yn benodol fod ddisgwyl iddynt hyrwyddo a chynnal safonau uchel ond teimlodd fod hepgoriad Llywodraethwyr Awdurdodau Lleol ac Athrawon, y dylid eu cywiro.

Roedden nhw hefyd yn teimlo y dylid ail-eirio'r adran sy'n ymwneud â'r tymor yn y swydd, gan y gellid camddeall hyn yn hawdd. Fe wnaethant fyfyrto ymhellach ar adran 1.2 o'r adroddiad ynglŷn â ffigurau presenoldeb ac amlygu mai dim ond pan oedd o leiaf tri aelod yn bresennol gan gynnwys y Cadeirydd, ac roedd o leiaf hanner y rhai a oedd yn bresennol yn Aelodau Annibynnol, gan gynnwys cyfarfodydd ar 29 Gorffennaf, 21 Tachwedd a 22 Tachwedd, ac nad oedd yr adroddiad yn mynd i'r afael â'r pwynt hwn ynghylch penderfyniadau sy'n cael eu gwneud pan nad oedd y Pwyllgor mewn cworwm.

Fe wnaethant sôn am adran 3.2(ix), a oedd yn cyflwyno canfyddiadau cwynion, cwynion OGCC yn erbyn Cynghorwyr, a datgan ei bod yn ymddangos bod y

penderfyniad i atal Aelod yng nghyfarfod y Pwyllgor Safonau ym mis Tachwedd wedi'i wneud heb fod mewn chworwm, ac nad oedd unrhyw arwydd o sut y deliodd Panel Dyfarnu Annibynnol Cymru â'r apêl nac yn rhannu unrhyw wersi a ddysgwyd. Gofynnodd i'r adroddiad gael ei anfon yn ôl i'r Pwyllgor Safonau gan ei fod yn anghyflawn.

Ymatebodd yr Arweinydd fod y Pwyllgor Safonau yn ymreolaethol, ac y dylid codi'r ymholiadau hyn gyda'r Pwyllgor yn uniongyrchol a'r Swyddog Monitro.

Gofynnodd y Cyngorydd Dr. Johnson am eglurhad ynghylch a oedd hwn yn fersiwn ddrafft neu'n fersiwn derfynol o'r adroddiad oherwydd enw'r eitem, ac eglurwyd gan yr Arweinydd mai dyma'r fersiwn derfynol o'r adroddiad a byddai ystyriaeth yn cael ei rhoi i sut y byddai hyn yn cael ei gyfleu yn y dyfodol, a bod angen i'r Aelodau anfon unrhyw sylwadau pellach at y Swyddog Monitro.

PENDERFYNWYD –

- (1) Y dylid yr Adroddiad Blynyddol yn cael ei nodi.
- (2) Y dylid copi o'r adroddiad terfynol, ar ôl ei gyflwyno i'r Cyngor Llawn, yn cael ei anfon ymlaen at bob Clerc Cyngor Tref a Chymuned Bro Morganwg ac Ombwdsmon Gwasanaethau Cyhoeddus Cymru.

Rheswm dros y penderfyniadau

(1&2) Rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Cyngor a rhanddeiliaid ehangach ynghylch gwaith y Pwyllgor Safonau.

343 ADRODDIAD BLYNYDDOL RHEOLI'R TRYSORLYS 2024/25 (CYF) –

Cyflwynodd yr Arweinydd Adroddiad Rheoli Blynyddol y Trysorlys 2024/25, a nododd fod yn ofynnol i'r Cyngor yn ôl rheoliadau a gyhoeddwyd o dan Ddeddf Llywodraeth Leol 2003 gynhyrchu Adolygiad Blynyddol o Reoli'r Trysorlys o weithgareddau a'r dangosyddion darbodus a thrysorlys gwirioneddol ar gyfer 2024/25. Bodlonodd yr adroddiad hwn ofynion Cod Ymarfer CIPFA ar Reoli'r Trysorlys (y Cod), Cod Darbodus CIPFA ar gyfer Ariannu Cyfalaf Awdurdodau Lleol (y Cod Darbodus) a Chanllawiau Diwygiedig Llywodraeth Cymru (LIC) ar Fuddsoddiadau Llywodraeth Leol (Ebrill 2010). Yn ystod 2024/25, cydymffurfiodd y Cyngor â'i ofynion deddfwriaethol a rheoleiddio.

Rhannwyd y ffaith bod dangosyddion darbodus a thrysorlys gwirioneddol allweddol sy'n manylu ar effaith gweithgareddau gwariant cyfalaf yn ystod y flwyddyn i'w gweld ym mhrif gorff yr adroddiad hwn gan gynnwys y Ffin Weithredol Awdurdodedig. Roedd dangosyddion darbodus y Cyngor wedi'u diwygio i gynnwys y rhwymedigaethau hirdymor ychwanegol a ddaeth ar fantolen y Cyngor gyda chyflwyno a gweithredu Prydlesu IFRS16 o fis Ebrill 2024. Mae'r safon newydd yn ceisio meintio'r ddyled ychwanegol a ymrwymodd y Cyngor iddi pan ymrwymodd i gytundebau prydlesu. Gweithredodd y Cyngor y safon brydlesu yn ystod 2024/25 ac ar 31 Mawrth, 2025 yr atebolwydd hirdymor arall yn ymwneud â phrydlesu oedd

£2.922m. Cynrychiolwyd y gost refeniw ddiwygiedig bellach gan Ddarpariaeth Refeniw a Llog Ofynnol ar gyfer yr asedau prydlesol sydd bellach ar y Mantolen. Gan fod y prydles hyn yn flaenorol oddi ar y Mantolen ac wedi'u codi'n llawn ar refeniw, nid oedd unrhyw effaith ar sefyllfa alldro refeniw llinell waelod.

Roedd y Cyngor wedi adolygu'r polisi Darpariaeth Refeniw Ofynnol (DRO) presennol wedi'i nodi yn Strategaeth 2024/25. Aethpwyd â dau adroddiad i'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio ar 21 Hydref, 2024 a 16 Rhagfyr, 2024. Argymhellwyd y gwelliannau i'w cymeradwyo gan y Cabinet ym mis Ionawr 2025 a'u cymeradwyo gan y Cyngor Llawn ar 10 Mawrth, 2025.

Cynyddodd gofyniad benthg y Cyngor gan £3.364m yn 2024/25 gan roi cyfanswm Gofyniad Cyllido Cyfalaf o £202.156m ar 31 Mawrth, 2025. Ar yr un dyddiad, roedd gan y Cyngor £169.851m o Fenthg Allanol Gros ac atebolwydd dyled tymor hwy arall o £2.922m. Felly, tanfenthyciodd y Cyngor o £29.383m ar 31 Mawrth, 2025. Cadarnhaodd y Pennaeth Cyllid mai dim ond at ddibenion cyfalaf y gwnaethpwyd benthg ac nad oedd y terfynau benthg statudol (y terfynau Awdurdodedig a Gweithredol) wedi'u torri. Roedd Benthg Allanol y Cyngor ymhell o fewn y Terfyn Awdurdodedig a'r Ffin Weithredol a osodwyd ar gyfer 2024/25. Roedd y Cyngor wedi bod yn hunan-ariannu gwariant cyfalaf newydd a dyled aeddfedu. Fodd bynnag, roedd y balansau a'r cronfeydd wrth gefn sydd ar gael bellach yn ymarferol wedi disbyddu, ac roedd y Cyngor bellach yn dechrau benthg yn allanol gan y Bwrdd Benthgiadau Gwaith Cyhoeddus (BBGC). Oherwydd costau benthg uchel presennol, roedd y Cyngor yn benthg tymor byrrach (hyd at 7 mlynedd) gan y rhagwelwyd y byddai'r cyfraddau yn gostwng yn ystod y cyfnod hwn. Gwnaeth y Cyngor fenthg £38.000m gyda dyddiadau aeddfedwydd yn amrywio o 1 flwyddyn i 7 mlynedd yn ystod 2024/25. O'r swm hwn roedd benthgiad £36.000m gan y Bwrdd Benthgiadau Gwaith Cyhoeddus (BBGC) a £2.000m gan Awdurdod Lleol (ALI). O'r benthgiad a gymerwyd, roedd £24.000m i gefnogi gwariant cyfalaf ar gyfer y Cyfrif Refeniw Tai (CRT). Roedd y benthgiadau hyn yn destun didyniad o 60 pwynt sylfaen o'r gyfradd llog safonol. Ariannodd y Cyngor Gwariant Cyfalaf newydd o £3.446 miliwn o fenthg mewnol a £3.537 miliwn o fenthg darbodus. Ad-dalodd y Cyngor y benthgiad Opsiwn Rhoddwr Benthgiadau / Opsiwn Benthgiwr (ORhBOB) yn gynamserol am £4.000m ar 27 Awst, 2024 gan fod opsiwn i ad-dalu heb gosb.

Rhannwyd bod dyled y Cyngor yn dilyn gan gynnwys rhwymedigaethau hirdymor yn £172.7m a bod ei bortffolio buddsoddi yn £17.2m. I glori, nodwyd bod cyfraddau llog buddsoddi wedi gostwng ar gyflymder llawer arafach nag a ragwelwyd yn wreiddiol ac felly roedd yr incwm buddsoddi amcangyfrifedig yn fwy na'r hyn a gyllidebwyd yn wreiddiol. Yn ogystal, gostyngodd benthg allanol ymhell yn is na'r rhagolygon gwreiddiol yn bennaf oherwydd llithriad y Rhaglen Gyfalaf felly roedd costau benthg yn llawer is na'r cyllideb. O ganlyniad, gostyngodd costau ariannu fel cyfran o'r ffrwd refeniw net ar gyfer y Dreth Gyngor a Rhenti Tai yn is na'r swm a gyllidebwyd yn wreiddiol yn 2024/25.

PENDERFYNWYD – Y dylid Adroddiad Blyneddol Rheoli'r Trysorlys ar gyfer y cyfnod 2024/25 yn cael ei gymeradwyo.

Rheswm dros y penderfyniad

Rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Cyngor ynghylch dull y Cyngor o Reoli'r Trysorlys.

344 ADRODDIAD BLYNYDDOL Y PWYLLGORAU CRAFFU 2024/25 (DCS) –

Cyflwynodd y Cynghorydd Thomas, Cadeirydd Grŵp Cadeiryddion ac Is-gadeiryddion y Pwyllgorau Craffu, Adroddiad Blynyddol y Pwyllgorau Craffu, gan gynnwys fersiwn Crynodeb Gweithredol. Roeddent yn adlewyrchu, er bod y Cyngor, ers y flwyddyn Ddinesig newydd ym mis Mai, wedi bod yn ymgymryd â newidiadau i'r ffordd y gweithiodd y craffu ym Mro Morgannwg, a oedd wedi cael ei drafod yn y Siambr yn ddiweddar, bod llawer iawn o waith pwysig a chadarnhaol wedi'i wneud gan y pum hen Bwyllgor Craffu rhwng Mai 2024 ac Ebrill 2025, gan gynnwys enghreifftiau fel mynd i'r afael ag ystod eang o faterion critigol dros 53 o gyfarfodydd craffu; gyda'i gilydd yn gwneud 51 o argymhellion i'r Cabinet i'w hystyried, gydag ychydig dros hanner yn cael eu cytuno; cynnwys aelodau cyfetholedig o'r cyhoedd yn fisol, gan gynnwys Tenantiaid Tai'r Cyngor ac aelodau o Gyngor leuenctid y Fro a Fforwm leuenctid y Fro; cwblhau darn trylwyr o waith Gorchwyl a Gorffen ar arferion caffael y Cyngor, a helpodd i lywio'r eitem a drefnwyd am ddiweddarach ar yr agenda heno; gan helpu i sicrhau cyllid ychwanegol ar gyfer darllediadau teledu cylch cyfyng y Cyngor, i gefnogi cadw cymunedau Bro Morgannwg yn ddiogel; a phob un o'r pum Pwyllgor Craffu sy'n cyfrannu at ddatblygu Bro 2030, Cynllun Corfforaethol newydd y Cyngor, a fyddai'n llunio cyfeiriad yr Awdurdod dros y pum mlynedd nesaf, tra hefyd yn ystyried perfformiad a sefyllfa ariannol y Cyngor gyda'i gilydd.

Diolchodd hefyd i'r holl aelodau o'r cyhoedd, Cyngorwyr, siaradwyr gwadd a swyddogion a oedd wedi cyfrannu at lwyddiannau craffu ym Mro Morgannwg yn ystod 2024-25.

Diolchodd y Cynghorydd Dr. Johnson i holl Gadeiryddion ac Is-gadeiryddion y Pwyllgorau Craffu am eu cyfraniad ac adlewyrchodd mai hwn fyddai'r adroddiad olaf ar y trefniadau blaenorol. Fe wnaethant nodi'r nifer isel o siaradwyr cyhoeddus mewn cyfarfodydd Craffu a gofynnodd sut y gallai'r Cyngor wella sut y denodd bobl i siarad â'r Cyngor, er nodi y dylai'r gwaith Gorchwyl a Gorffen cynyddol helpu gyda hyn.

Cytunodd y Cynghorydd Thomas ynglŷn â'r cyfranogiad siomedig a thynnodd sylw at y ffaith bod yr opsiwn wedi bod yno erioed, ond roedden nhw'n gobeithio y byddai mwy o Orchwyl a Gorffen yn galluogi'r Cyngor i estyn allan at bartneriaid pellach a'r cyhoedd ehangach, ac roedden nhw'n gobeithio y byddai'n cael ei adlewyrchu yn yr Adroddiad Blynyddol Craffu nesaf.

PENDERFYNWYD – Y dylid y Cyngor wedi derbyn Adroddiad Blynyddol y Pwyllgorau Craffu ar gyfer 2024/25.

Rheswm dros y penderfyniad

Derbyn Adroddiad Blynyddol y Pwyllgorau Craffu fel sy'n ofynnol gan Gyfansoddiad y Cyngor.

345 AR YR AGENDA CAIS I GYWIRO'R GOFRESTR O DIR COMIN (MO / HLDS) –

Cyflwynodd y Cynghorydd Sivagnanam y cais i gywiro'r Gofrestr Tir Comin, a oedd yn ymwneud â chais i gywiro'r Gofrestr Tir Comin mewn perthynas â Richmond House, Stalling Down, Y Bont-faen.

Nodasant fod gan y Cyngor, fel Awdurdod Cofrestru Tir Comin, ddyletswydd gyfreithiol o dan Ddeddf Tir Comin 2006 i gadw'r Gofrestr yn gywir. O bryd i'w gilydd, nodwyd gwallau hanesyddol, ac roedd y Ddeddf yn caniatáu i'r Cyngor eu diweddarau.

Yn yr achos hwn, cafodd Richmond House ei gynnwys ar gam yng nghofrestr Stalling Down Common yn ôl yn y 1960au. Mewn gwirionedd, roedd yr eiddo eisoes wedi'i adeiladu yn y 1950au, ynghyd â'i gwrtil, ac nid oedd y tir erioed wedi bod yn destun hawliau comin.

Roedd yr ymgeisydd wedi darparu tystiolaeth helaeth, gan gynnwys cofnodion y Gofrestrfa Tir, trosglwyddiadau hanesyddol, mapiau, ffotograffau o'r awyr, a hyd yn oed canfyddiad gan Gomisiynydd Tir Comin ym 1987 bod y tir wedi'i gofrestru'n anghywir. Roedd swyddogion yn fodlon bod y meini prawf statudol o dan Ddeddf Tir Comin 2006 wedi'u bodloni'n llawn.

Cyhoeddwyd y cais yn gyhoeddus fel sy'n ofynnol. Ni dderbyniwyd unrhyw wrthwynebiadau, ac er bod Cymdeithas y Mannau Agored wedi codi rhai pwyntiau i'w hegluro, ni wnaethant wrthwynebu caniatáu'r cais.

Nid oes unrhyw oblygiadau ariannol na pholisi i'r Cyngor a dim ond mater o gywiro gwall hanesyddol yn y Gofrestr yw hwn.

Cafodd y penderfyniad terfynol mai'r argymhelliad gerbron y Cyngor oedd cymeradwyo dadgofrestru Tŷ Richmond o'r Gofrestr Tir Comin.

PENDERFYNWYD – BOD y cais i ddadgofrestru tir o'r enw Richmond House, Stalling Down, St. Hilary, Y Bont-faen yn cael ei ganiatáu.

Rheswm dros y penderfyniad

Er mwyn galluogi penderfynu ar y cais a dileu'r tir o'r enw Richmond House, Stalling Down, Y Bont-faen o'r gofrestr o dir comin.

346 AR YR AGENDA DIWYGIADAU I GYFANSODDIAD Y CYNGOR (MO / HLDS) –

Cyflwynodd yr Arweinydd yr adroddiad a oedd yn cynnig nifer o newidiadau i Gyfansoddiad y Cyngor fel yr amlinellwyd yn yr adroddiad; gan gynnwys ychwanegiadau newydd i Adran 4 ac Adran 10, gwelliannau i Adran 7 a 25, ochr yn ochr â diweddarau gwybodaeth a darpariaethau gweithdrefnol o fewn Adrannau 18, 26 a 27. Nodwyd hefyd fod nifer o welliannau cadw tŷ fel yr amlygwyd yn Atodiad A

i'w gwneud.

PENDERFYNWYD –

- (1) BOD yr ychwanegiadau newydd at Gyfansoddiad y Cyngor fel y manylir ym mharagraff 2.2 o'r adroddiad yn cael eu cymeradwyo a bod y Cyfansoddiad yn cael ei ddiweddarau yn unol â hynny.
- (2) BOD y gwelliannau sy'n ymwneud â Chraffu yng Nghyfansoddiad y Cyngor fel y manylir ym mharagraff 2.3 o'r adroddiad yn cael eu cymeradwyo a bod y Cyfansoddiad yn cael ei ddiwygio yn unol â hynny.
- (3) Y BOD y gwelliannau sy'n ymwneud â newidiadau yn ndirprwyaethau swyddogion a rheolau gweithdrefn contract yng Nghyfansoddiad y Cyngor fel y manylir ym mharagraffau 2.4 i 2.5 o'r adroddiad yn cael eu cymeradwyo a bod y Cyfansoddiad yn cael ei ddiwygio yn unol â hynny.
- (4) Y BOD y gwelliannau sy'n ymwneud â newidiadau yn strwythur Cynllun Lwfansau'r Aelodau yng Nghyfansoddiad y Cyngor fel y manylir ym mharagraff 2.6 o'r adroddiad yn cael eu cymeradwyo a bod y Cyfansoddiad yn cael ei ddiwygio yn unol â hynny.
- (5) Y BOD y gwelliannau bach (Atodiad A i'r adroddiad) a wnaed o fewn y Cyfansoddiad (fel y'u cefnogir gan allu'r Swyddogion Monitro i wneud gwelliannau bach – a amlinellir yn 2.6.2 yng Nghyfansoddiad y Cyngor) yn cael eu nodi.

Rheswm dros y penderfyniadau

(1-5) Diweddarau'r Cyfansoddiad i adlewyrchu gwelliannau fel y'u hamlinellir yn yr adroddiad.

347 ADOLYGIAD O BOLISI A STRATEGAETH CAFFAEL (CYF) –

Cyflwynodd yr Arweinydd y polisi diwygiedig a thynnodd sylw at y ffaith mai'r unig welliant i'r Cyngor oedd ystyried cryfhau'r elfen o werth cymdeithasol yn dilyn gwaith y Grŵp Gorchwyl a Gorffen.

Mynegodd y Cynghorydd Carroll bryderon ynghylch y Strategaeth Gaffael yn ymgorffori arferion moesegol, fel cydraddoldeb, amrywiaeth a chynhwysiant, a chredai y dylai ffocws caffael fod ar sicrhau'r gwerth gorau am arian, ac ymatebodd yr Arweinydd fod y Cynghorydd wedi cael cyfle i godi sylwadau cyn y Cabinet neu i ddefnyddio'r broses galw i mewn Craffu.

PENDERFYNWYD – Y dylid diwygio Adran 18.12.1 (c) yn y Cyfansoddiad i'w gwneud yn ofynnol i Werth Cymdeithasol fod yn ofyniad tendr o £0.250m ar gyfer gwaith ac uwchlaw'r Trothwy ar gyfer Gwasanaethau

Rheswm dros y penderfyniad

Roedd y trothwyon presennol yn rhy isel ac roedd angen mwy o ffocws ar werth cymdeithasol.

348 CONTRACT AR GYFER DARPARU GWASANAETH GOFAL DYDD Â CHYMORTH I BOBL HŶN A PHOBL SY'N BYW GYDA DEMENTIA YN Y DYFFRYN GORLLEWINOL (CYF) –

PENDERFYNWYD – Nodi'r defnydd o'r Weithdrefn Penderfyniad Brys (Cofnod Cabinet Rhif C62, 17 Gorffennaf, 2025 (fel y nodir yn Adran 15.14.2(ii) o Gyfansoddiad y Cyngor) yn cael ei nodi.

Rheswm dros y penderfyniad

Mae adrodd ar y defnydd o'r Weithdrefn Penderfyniad Brys yn un o ofynion Cyfansoddiad y Cyngor.

349 CONTRACT AR GYFER DARPARU GWASANAETH GOFAL DYDD Â CHYMORTH I BOBL HŶN A PHOBL SY'N BYW GYDA DEMENTIA YN Y DYFFRYN GORLLEWINOL (RHAN II) (CYF) –

PENDERFYNWYD – Nodi'r defnydd o'r Weithdrefn Penderfyniad Brys (Cofnod Cabinet Rhif C69, 17 Gorffennaf, 2025 (fel y nodir yn Adran 15.14.2(ii) o Gyfansoddiad y Cyngor) yn cael ei nodi.

Rheswm dros y penderfyniad

Mae adrodd ar y defnydd o'r Weithdrefn Penderfyniad Brys yn un o ofynion Cyfansoddiad y Cyngor.

350 ADOLYGIAD O BOLISI A STRATEGAETH CAFFAEL (CYF) –

PENDERFYNWYD – Nodi'r defnydd o'r Weithdrefn Penderfyniad Brys (Cofnod Cabinet Rhif C84, 4 Medi, 2025 (fel y nodir yn Adran 15.14.2(ii) o Gyfansoddiad y Cyngor) yn cael ei nodi.

Rheswm dros y penderfyniad

Mae adrodd ar y defnydd o'r Weithdrefn Penderfyniad Brys yn un o ofynion Cyfansoddiad y Cyngor.

351 DRAFFT TERFYNOL HUNANASESIAD BLYNYDDOL CYNGOR BRO MORGANWG 2024/25 (CYF) –

PENDERFYNWYD – Nodi'r defnydd o'r Weithdrefn Penderfyniad Brys (Cofnod Cabinet Rhif C86, 4 Medi, 2025 (fel y nodir yn Adran 15.14.2(ii) o Gyfansoddiad y Cyngor) yn cael ei nodi.

Rheswm dros y penderfyniad

Mae adrodd ar y defnydd o'r Weithdrefn Penderfyniad Brys yn un o ofynion Cyfansoddiad y Cyngor.

352 MONITRO RHEOLI TRYSORLYS CHWARTER 1 2025/26 (CYF) –

PENDERFYNWYD – Nodi'r defnydd o'r Weithdrefn Penderfyniad Brys (Cofnod Cabinet Rhif C89, 4 Medi, 2025 (fel y nodir yn Adran 15.14.2(ii) o Gyfansoddiad y Cyngor) yn cael ei nodi.

Rheswm dros y penderfyniad

Mae adrodd ar y defnydd o'r Weithdrefn Penderfyniad Brys yn un o ofynion Cyfansoddiad y Cyngor.

353 YSTYRIED Y RHYBUDD O GYNNIG A GANLYN [A GYFLWYNWYD GAN Y CYNGHORWYR G.D.D. CARROLL AC J.E. CHARLES] –

Trafodwyd yr Hysbysiad o Gynnig isod, a gynigiwyd gan y Cynghorydd George Carroll ac a eiliwyd gan y Cynghorydd Janice Charles yn y cyfarfod.

Mae Cyngor Bro Morgannwg:

- Yn difaru penderfyniad cynghorwyr Llafur, Plaid Cymru a Llanilltud yn Gyntaf i ddynodi'r Fro yn Sir Noddfa i geiswyr lloches;
- Yn cydnabod bod mudo anghyfreithlon yn rhoi pwysau enfawr ar wasanaethau cyhoeddus ac yn peryglu ein cymunedau oherwydd troseddu;
- Yn nodi bod y Cyngor wedi ymuno â Rhwydwaith Awdurdodau Lleol City of Sanctuary UK, sefydliad sydd wedi condemnio mesurau i ddiogelu ein ffiniau;
- Yn condemnio menter "Ysgolion Noddfa" cwbl amhriodol City of Sanctuary UK, lle gofynnwyd i blant mor ifanc â phump oed i ysgrifennu cardiau Sant Ffolant at geiswyr lloches;
- Yn galw ar y Cabinet i dorri holl gysylltiadau'r Awdurdod â City of Sanctuary UK a diddymu statws Sir Noddfa y Fro.

Cyflwynodd y Cynghorydd Carroll y Cynnig, gan nodi bod y Cyngor wedi dechrau ceisio statws Sir Noddfa yn 2023, a bod y Cyngor wedi cael rhybudd am y cysylltiad â'r elusen, a oedd â safbwyntiau eithafol, siarter a oedd yn cefnogi ffiniau agored, ac a oedd wedi cael ei hadrodd i'r Comisiwn Elusennau ynghylch gweithgaredd gwleidyddol. Cyfeiriodd ymhellach at Ysgolion Noddfa, a oedd yn ei farn ef yn gwrthio

propaganda ac yn arwain at weithgareddau amhriodol. Nododd ymhellach ei fod yn teimlo bod mewnfudo yn rhoi straen ychwanegol ar wasanaethau cyhoeddus, gan gynnwys mwy o droseddu, ac o fewn safle dylanwad y Cyngor, y dylai gael dull dim goddefgarwch a oedd yn groes i safbwynt Cenedl y Noddfa. Gorffennodd trwy bwysleisio'r angen i ganolbwyntio cyfrifoldeb y Cyngor ar wella gwasanaethau i drigolion.

Dywedodd y Cynghorydd Payne fod angen i'r Cynnig fod wedi'i wreiddio yn y gwirionedd, a'i drin gan ffeithiau, gan nodi bod y Swyddfa Ystadegau Gwladol wedi cynghori nad oedd statws mewnfudo anghyfreithlon wedi'i gofnodi mewn ystadegau troseddu na barnwrol. Nododd ymhellach nad oedd rhaglenni ysgolion fel cynllun cardiau Dydd San Ffolant a gafodd sylw sylweddol yn gywir, a bod yr ysgol dan sylw yng Ngogledd Iwerddon wedi cadarnhau nad oedd erioed wedi digwydd, a bod Ysgolion Noddfa yn darparu negeseuon cadarnhaol, priodol i oedran fel "croeso i'n tref". Dywedodd fod angen i ni i gyd groesawu pawb yn yr ardal sydd angen cymorth a chefnogaeth.

Nododd y Cynghorydd Dr. Johnson y byddai Grŵp Plaid Cymru yn gwrthod y Cynnig, gan mai rôl Cenedl y Noddfa oedd helpu ceiswyr lloches i gymathu i gymunedau, gan nodi eu bod fel arfer yn dianc rhag rhyfel ac erledigaeth. Tynnodd sylw hefyd at y ffaith, o'r £55m a wariwyd gan Lywodraeth Cymru ar Gynllun Cenedl y Noddfa, a oedd yn £1-2m y flwyddyn, bod 85% yn cael ei wario ar ffoaduriaid Wcrainaidd, maes a gefnogwyd yn flaenorol gan y Grŵp Ceidwadol, a dim ond tua 7,000 o'r 6.2m o ffoaduriaid a ddaeth i Gymru. Ychwanegodd ymhellach fod gan Fro Morganwg hanes balch o groesawu grwpiau ceiswyr lloches fel Affganiaid, Syriaid, Wcrainiaid, gan adeiladu ar etifeddiaeth y Rhyfel Byd Cyntaf, a'i fod yn falch o gefnogi polisi sy'n ymgorffori pobl yn y gymuned.

Dywedodd y Cynghorydd Perkes fod gan y Barri boblogaeth amlddiwylliannol, ac ym 1881 roedd 500 o bobl a gynyddodd i 33,000 o bobl ym 1911, yn rhannol oherwydd bod y Barri yn croesawu pobl o bob cwr o'r byd. Ychwanegodd fod y Barri wedi'i hadeiladu ar fewnfudwyr ac wedi bod yn ardal ryngwladol erioed, gyda milwyr Americanaidd yn byw yno yn ystod yr Ail Ryfel Byd. Ychwanegodd ymhellach fod Sir y Noddfa yn annog pobl i deimlo'n gartrefol wrth atgoffa pobl fod y Sir yn hafan ddiogel, a bod ystadegau wedi'u defnyddio'n ffug i ddychryn pobl. Gorffennodd drwy bwysleisio nad oedd llwybrau diogel mwyach, ac mai cychod oedd yr unig ffordd y gallem helpu pobl i gyrraedd atom, a oedd yn effaith polisi'r Swyddfa Gartref.

Dywedodd yr Arweinydd ei bod yn siomedig o weld y Cynnig, yn enwedig o ystyried ei ddiffyg cywirdeb. Pwysleisiodd fod Sir Noddfa yn golygu bod Bro Morganwg yn cefnogi pawb, waeth beth fo'u nodweddion gwarchodedig, boed yn oedran, rhyw, dementia, ethnigrwydd, trosedd casineb neu ddigartrefedd. Ychwanegodd, yn ystod proses Asesu'r Panel Perfformiad, fod y Cyngor wedi'i ddisgrifio fel un a arweinir gan werthoedd, ac roedd hi'n falch ohono, a bod y Cynnig hwn yn dangos pwy fyddai'n troi eu cefnau ar bobl mewn eiliadau o angen.

Dywedodd y Cynghorydd Norman ei bod yn teimlo bod y Grŵp Ceidwadol yn neidio ar fandwagon y cyfryngau, ac i adlewyrchu y byddai llawer o geiswyr lloches yn hytrach yn bod yn eu gwledydd eu hunain, ond eu bod bellach yn rhy anniogel neu mewn perygl personol. Myfyriodd hefyd fod y ceiswyr lloches hyn yn aml wedi

cefnogi gwasanaethau Prydeinig dramor mewn perygl eu hunain a'u teulu, sy'n golygu bod gennym ddyletswydd foesol i'w cefnogi.

Dywedodd y Cyngorydd Campbell ei bod hi'n teimlo bod Cenedl y Noddfa yn symbolaidd i raddau helaeth, ond ei bod yn helpu i greu canolfannau cryf o fewn cymunedau, ac yn creu cysylltiadau ac yn aml sgysiau mewn ardaloedd yn lleol, yn rhanbarthol ac yn genedlaethol. Nododd, fel Aelod dros y Rhws, lle'r oedd llawer wedi'u lleoli ar hyn o bryd, fod ei chymuned leol wedi dod ynghyd i gefnogi'r bobl â hawl, boed hynny drwy glybiau lleol, pecynnau gofal, mynediad at wasanaethau neu o fewn ysgolion er enghraifft. Nododd ei bod hi bellach yn cynrychioli'r bobl hyn o fewn Siambr y Cyngor ac wedi gofyn i bob Aelod eu hystyried gydag empathi wrth symud ymlaen.

Dywedodd y Cyngorydd Goodjohn fod gan y Cyngor ddyletswydd i arwain trwy esiampl, bod y Cynnig arfaethedig yn hyrwyddo anoddefgarwch ac amheuaeth a'i bod yn bwysig croesawu lloches a chefnogaeth i bawb yn y Fro a chefnogi lleihau anghydraddoldebau, yn enwedig i blant, menywod ac eraill. Ychwanegodd fod gan Fro Morganwg ddiwylliant cryf o fod yn groesawgar a chroesawgar, i fod yn lle diogel i'r rhai sy'n ceisio sbwriel, a dylai gefnogi cyflwyniad o fewn y gymuned yn rhagweithiol, yn enwedig gan fod trefi fel y Barri wedi'u hadeiladu ar fewnfudo.

Nododd y Cyngorydd Buckley fod un o brif ffactorau cynnydd mewn troseddau oherwydd diffyg cyllido'r Heddlu, a bod yr Affganiaid a oedd wedi ymgartrefu'n lleol wedi helpu i achub bywydau dirifedi ac yn cael eu cefnogi'n lleol gan filwyr a chyn-filwyr. Mynegodd siom hefyd wrth sefyll ochr yn ochr ag Aelodau Ceidwadol ar ddiwrnod y VJ, a chredai nad oedd y Cynnig hwn yn cefnogi hyn.

Dywedodd y Cyngorydd Mahoney nad oedd yn gweld unrhyw reswm i'r Cyngor fod yn Sir Noddfa, a nododd fod gan y wlad hanes hir o gefnogi pobl wedi'u dadleoli ond teimlai fod y system loches a mewnfudo wedi'i chamddefnyddio a oedd yn gadael gwasanaethau cyhoeddus wedi'u llethu. Nododd hefyd ei fod yn teimlo bod gwleidyddoli ysgolion trwy'r cynllun hwn, tra dylai'r ffocws fod ar sgiliau craidd fel llythrennedd. Gorffennodd trwy nodi y dylem groesawu pobl mewn perygl a gobeithio y gallai pobl ddychwelyd i'w mamwlad yn ddiogel, ond croesawodd ddileu Ysgol Noddfa a Sir Noddfa, a oedd yn ei farn ef yn amhriodol.

Dywedodd y Cyngorydd Penn y byddai'r bwyd, yr arferion a'r diwylliant a ychwanegwyd yn lleol yn helpu i wneud Bro Morganwg yn lle gwell yn y dyfodol a myfyriodd fod gan Gymru hanes o gefnogi ffoaduriaid a rhannodd sut y cyfarfu â goroeswyr Iddewig lleol yr Holocaust yn ystod ei gyfnod fel Maer. Rhannodd fod ganddo hanes teuluol hir o gefnogi pobl o bob cwr o'r byd, gyda'i gartref teuluol yn bair o ieithoedd, arogleuon a chredoau. Gorffennodd drwy nodi y byddem yn parhau i gefnogi croesawu pobl i Gymru ac anogodd yr holl Aelodau i weld gwobrau diweddar Cenedl y Noddfa, lle byddent yn gallu gweld effaith eu gwaith yn uniongyrchol.

Dywedodd y Cyngorydd Hooper ei fod yn teimlo bod y Cynnig hwn wedi camarwain pobl yn fwriadol, a bod yr Aelodau a gynigiodd y Cynnig yn gwybod hyn, gan fod tebyg wedi'i weld mewn mannau eraill yn ddiweddar, ac yn ymgais daer i'r Grŵp Ceidwadol apelio at bleidleiswyr Diwygio. Nododd ei gytundeb â'r sylwadau a wnaed

hyd yn hyn, ac ychwanegodd fod y Cynnig yn peri sawl risg, gan gynnwys pobl eraill yr effeithiwyd arnynt, a allai arwain at drais, cam-drin neu aflonyddu, teimlai nad oeddent wedi dilyn Egwyddorion Nolan o onestrwydd a chywirdeb trwy fod yn fwriadol gamarweiniol, a bod angen i bawb edrych ar sut y gallent ddatrys problemau trwy osgoi llymder, fel gwella tai a gwasanaethau'r GIG i bawb. Gorffennodd trwy ddatgan mai rôl y Llywodraeth Ganolog oedd rheoli ffiniau a bod y Cynnig a gyflwynwyd yn rhaniadol, yn anonest ac yn beryglus.

Rhannodd y Cynghorydd John fod gan Lanilltud Fawr broblemau ynghylch datblygiad Eagleswell i ddechrau, ond bod trigolion wedi cefnogi ffoaduriaid Wcrainaidd a oedd bellach yn byw yn Heol Croeso. Rhannodd hefyd sut roedd yr ardal wedi cefnogi Gwlad Belg yn hanesyddol yn flaenorol, a sut roedd pobl leol yn sefyll i lawr yn erbyn ffasgiaeth.

Nododd y Cynghorydd Loveluck-Edwards mai'r casgliad o'r Cynnig hwn oedd bod adnoddau a gyfeiriwyd at gefnogi ailsefydlu Affganistan yn wastraffus ac yn gamgyfeiriol, a nododd nad oedd tystiolaeth o'r fath yn bodoli. Rhannodd fod gan y Cyngor gyfrifoldeb i wynebu cyfrifoldebau hawliau dynol, ac nad oedd y Cynnig yn cynnig unrhyw ddewisiadau eraill i gefnogi'r rhai o fewn y teulu byd-eang. Dywedodd fod y DU yn gartref i lai nag 1% o boblogaeth fudol y byd, a bod polisi blaenorol y Ceidwadwyr wedi sbarduno'r angen am fudiad Cenedl y Noddfa, a bwysleisiodd ei fod yn seiliedig ar ddiogelwch, anghofio gorffennol trawmatig a chefnogi o fewn y gymuned; gyda rôl allweddol Cynghorydd yn dod â chymuned ynghyd ac nid eu rhannu.

Rhannodd y Cynghorydd Fisher ei hanes personol gan gynnwys ei wraig yn fewnfudwr a'i Daid o dras Bwylaidd ond nododd fod y ddadl wedi colli golwg ar y Cynnig, a oedd yn ymwneud ag aliniad mudiad Sir y Noddfa, a oedd yn ei farn ef yn ddadleuol.

Dywedodd y Cynghorydd Perry fod trigolion yn fwy pryderus ynghylch meysydd fel ysbytai, llwybrau a'r Argyfwng Hinsawdd, a bod rhyfel yn dal i fodoli'n fyd-eang, ochr yn ochr â charcharorion gwleidyddol (rhai ohonynt â phasbortau Prydeinig), a oedd yn academyddion, yn feddygon neu'n gweithio yn y gwasanaethau iechyd. Dywedodd ei fod yn teimlo bod y Cynnig hwn yn cael ei hyrwyddo er budd gwleidyddol a byddai'n well gan y Cyngor ganolbwyntio ar safbwyntiau blaengar ar gyfer materion yr oedd trigolion yn eu hwynebu yr oedd angen mynd i'r afael â nhw.

Dywedodd y Cynghorydd Charles ei bod yn eilio'r Cynnig gan fod cynnydd mewn mewnffudo wedi arwain at gynnydd mewn pwysau mewn gwasanaethau cyhoeddus, gan gynnwys amseroedd aros meddygon teulu, ac nad oedd gan wasanaethau cyhoeddus y seilwaith na'r capasiti i allu ymateb i'r boblogaeth ychwanegol. Dywedodd ymhellach fod hyn yn arwain at raniad cymunedol, gan nad oedd trigolion yn teimlo eu bod yn cael eu hymgyngori ar benderfyniadau a oedd yn cael effaith.

Daeth y Cynghorydd Carroll â'r ddadl i ben drwy nodi ei fod yn siomedig o glywed sylwadau a wnaed yn y Siambr a diffyg cefnogaeth i'r Cynnig a nododd fod hyn allan o gysylltiad â thrigolion gan fod gan Sir y Noddfa a Chenedl y Noddfa safbwyntiau negyddol mewn arolygon barn, a bod y cyhoedd eisiau gweld y cynlluniau'n cael eu dileu. Ystyriodd y cysylltiad rhwng mewnffudo anghyfreithlon a throseddau, a

dywedodd, yn seiliedig ar y math o ymfudo, ei bod yn amlwg bod trosedd wedi'i gyflawni. Nododd ei fod yn cynrychioli amrywiaeth o safbwyntiau pobl, a oedd yn credu bod y system yn cael ei chamddefnyddio. Cyfeiriodd hefyd at y ffaith bod llawer o Aelodau wedi cyfeirio at ddyfodiadau cychod bach yn dod o Ffrainc, a oedd yn llwybr diogel dynodedig, ac y galwodd y Cynghorwyr Penn a Sivagnanam am bwynt o drefn iddo yn seiliedig ar statws cyfreithiol mewnfudwyr a dewis gwlad anheddu. Nododd y Cynghorydd Carroll ei siom yn yr hyn a deimlai oedd yn safbwyntiau eithafol a ddaliwyd gan yr Aelodau, a nododd eu bod yn teimlo bod teimlad ymhlith y Cyngor o gefnogi ffiniau agored. Ceisiodd y Cynghorydd Dr. Johnson bwynt o drefn gan ei fod yn teimlo bod y sylw olaf hwn yn camliwio'r ddadl yn y Siambr, a chytunodd y Maer ag ef a gofynnodd i'r Cynghorydd Carroll gywiro'r cofnod. Gwrthododd y Cynghorydd Carroll wneud hynny ac yna gofynnwyd iddo adael y Siambr cyn y bleidlais. Gadawodd y Cynghorwyr Charles a Hennessy y Siambr hefyd ochr yn ochr â'r Cynghorydd Carroll, ynghyd â sawl Aelod arall o'r Grŵp Ceidwadol ar-lein.

Yn dilyn cais gan Aelod am Bleidlais Gofnodedig, cynhaliwyd y bleidlais fel a ganlyn:

	Canys	Yn Erbyn	Ymatal
Anne Asbrey		√	
Julie Aviet		√	
Gareth Ball		√	
Rhiannon Birch		√	
Gillian Bruce*			
Ian Buckley		√	
Lis Burnett		√	
Samantha Campbell		√	
George Carroll*			
Christine Cave*			
Charles Champion			√
Janice Charles*			
Amelia Collins		√	
Brandon Dodd	√		
Pamela Drake		√	
Vincent Driscoll	√		
Anthony Ernest	√		
Robert Fisher*			
Christopher Franks		√	
Wendy Gilligan		√	
Russell Godfrey			√

	Canys	Yn Erbyn	Ymatal
Emma Goodjohn		√	
William Hennessy*			
Nic Hodges		√	
Mark Hooper		√	
Catherine Iannucci-Williams		√	
Gwyn John		√	
Ian Johnson		√	
Susan Lloyd-Selby		√	
Belinda Loveluck-Edwards		√	
Julie Lynch-Wilson		√	
Kevin Mahoney			√
Naomi Marshallsea		√	
Michael Morgan		√	
Jayne Norman		√	
Helen Payne		√	
Elliot Penn		√	
Sandra Perkes		√	
Ian Perry		√	
Joanna Protheroe		√	
Ruba Sivagnanam		√	
Carys Stallard		√	
Neil Thomas		√	
Rhys Thomas*			
Margaret Wilkinson		√	
Eddie Williams		√	
Mark Wilson		√	
Nicholas Wood*			
CYFANSWM	3	34	3

* Nododd yr aelodau eu bod wedi gadael y Cyfarfod ac na chymerasant ran yn y bleidlais.

PENDERFYNWYD – BOD y Cynnig wedi'i golli.

Rheswm dros y penderfyniad

Yn dilyn trafodaethau yn y cyfarfod a phleidlais wedi'i chofnodi.

354 CWESTIYNAU YN UNOL AG ADRAN 4.19 O GYFANSODDIAD Y CYNGOR –

Cyflwynwyd yr ymatebion a ganlyn i gwestiynau'r Aelodau fel y'u cynhwyswyd yn yr agenda:

(i) Cwestiwn gan E.J. Goodjohn

Pa gynlluniau penodol mae'r Weinyddiaeth yn eu creu i'w gwneud hi'n haws i bobl yn y Dyffryn gysylltu â'r Cyngor i sicrhau bod eu problemau'n cael eu datrys yn effeithlon?

Ymateb gan yr Arweinydd Gweithredol ac Aelod y Cabinet dros Berfformiad ac Adnoddau

Er mwyn darparu rhywfaint o gyd-destun, mae Canolfan Gyswllt Un Fro yn ymdrin â thua 175,000 o alwadau a dros 50,000 o negeseuon e-bost bob blwyddyn. Rydym yn gweithio ar nifer o fentrau i'w gwneud hi'n haws i breswylwyr gysylltu â ni ac i ddatrys problemau'n fwy effeithlon. Mae'r rhain yn cynnwys:

- Gwefan – Gellir gofyn am dros 100 o wasanaethau ar-lein eisoes, ac mae'r defnydd o'r rhain yn cynyddu'n raddol. Rydym yn parhau i ehangu a gwella'r ystod o wasanaethau ar-lein sydd ar gael.
- Awtomeiddio llais - Ar gyfer llawer o wasanaethau trafodiadol, efallai na fydd angen i breswylwyr siarad ag asiant. Rydym yn nodi pa wasanaethau y gellir eu darparu trwy system ffôn awtomataidd, gan ein helpu i ddarparu cymorth 24/7 ar gyfer ceisiadau arferol.
- Negeseuon gwe a ffôn - Gwyddom fod rhai trigolion yn ffafrio gwe-sgwrsio neu negeseuon ffôn er hwylustod. Rydym yn archwilio'r opsiynau hyn ac yn bwriadu eu treialu yn gynnar yn 2026.
- Cymorth ffôn – Rydym yn cydnabod nad yw ein hamseroedd ymateb presennol lle rydyn ni eisiau iddyn nhw fod. Trwy gyflwyno'r sianeli newydd fel y rhai a amlinellwyd, rydym yn disgwyl i nifer y galwadau leihau, gan ein galluogi i ganolbwyntio mwy ar breswylwyr sydd angen neu sy'n well ganddynt siarad â rhywun yn uniongyrchol.

Atodol

Gofynnodd y Cyngorydd Goodjohn am ragor o wybodaeth ynghylch pa mor hir y byddai'r treial negeseuon gwe a ffôn yn para a phryd y byddai'r wybodaeth hon ar gael, ac atebodd yr Arweinydd y byddai angen iddynt nodi'r wybodaeth hon gan swyddogion.

(ii) Cwestiwn gan y Cyngorydd G.D.D. Carroll

A yw'r Cyngor yn ystyried ei benderfyniad i agor parc dŵr yn Llynnoedd Cosmeston drwy gydol yr haf yn llwyddiant?

Ymateb gan yr Arweinydd Gweithredol ac Aelod y Cabinet dros Berfformiad ac Adnoddau

Bydd adroddiad llawn yn cael ei gyflwyno i'r Cabinet a'i ystyried gan y Pwyllgor Craffu yn ddiweddarach yn yr Hydref pan fydd llwyddiant y cyfnod prawf yn cael ei asesu.

(iii) Cwestiwn gan y Cyngorydd N.P. Hodges

Yn gynharach eleni, rhybuddiodd masnachwyr a Phlaid Cymru'r Cyngor y byddai cyflwyno taliadau parcio ceir yn niweidio busnesau. Dim ond ychydig wythnosau sydd wedi mynd heibio ac rydym eisoes wedi cael ein cysylltu gan y rhai y mae eu busnesau wedi cael eu heffeithio'n ddifrifol. Mae bywoliaeth a ffabrig busnesau bach ein cymunedau mewn perygl fel rheswm uniongyrchol dros y penderfyniad byrfyfyr hwn.

O ystyried y wybodaeth amser real hon, a wnewch chi wrthdroi'r penderfyniad ar unwaith?

Ymateb gan yr Aelod Cabinet dros Wasanaethau Cymdogaeth ac Adeiladu

Rwy'n siŵr y byddwch yn gwerthfawrogi, y Cyngorydd Hodges, nad yw barnu ar effaith taliadau newydd a gyflwynwyd mewn ychydig o feysydd parcio arfordirol dethol ychydig wythnosau yn unig i mewn i'r system newydd yn arbennig o wyddonol nac yn ddefnyddiol. Yn sicr ni fyddaf yn gwrthdroi unrhyw benderfyniad ar ôl cyfnod mor fyr a heb unrhyw asesiad pellach.

Atodol

Gofynnodd y Cyngorydd Hodges a oedd yr Aelod Cabinet yn teimlo bod y ffioedd parcio ceir newydd hyn yn helpu neu'n rhwystro cynlluniau siopa lleol, swyddi ac amwynderau, ac ymatebodd yr Aelod Cabinet y byddai cyfnod o amser i ailystyried newidiadau ond bod angen i'r Cyngor fynd trwy'r broses. Dywedasant ymhellach eu bod yn credu bod y Barri, y Bont-faen, Penarth a Llanilltud Fawr yn lleoedd premiwm sydd angen cynnal a chadw a goruchwyliaeth gan eu bod yn cael eu cyrchu gan drigolion lleol ac ymwelwyr.

(iv) Cwestiwn gan y Cyngorydd E.J. Goodjohn

O ystyried cyllidebau cyfredol y Cyngor, a allech chi ddarparu gwybodaeth am y mathau o gaffaeliadau a allai fod wedi capio gwerthoedd pan anfonir allan i dendro?

Ymateb gan yr Arweinydd Gweithredol ac Aelod y Cabinet dros Berfformiad ac Adnoddau

Nid yw'n anghyffredin cynnwys cap cyllideb mewn tendrau, fodd bynnag, nid oes dull un maint i bawb. Byddai angen adolygu pob achos caffael yn dibynnu ar y gofyniad, ymwybyddiaeth a dealltwriaeth o'r farchnad, efallai y bydd angen newid posibl mewn manyleb a rheolaeth y galw i fodloni'r cap ar y gyllideb.

Gall hyn fod yn rhan o'n gwaith effeithlonrwydd wrth adolygu blaengynllun y contract i nodi cyfleoedd ar gyfer effeithlonrwydd.

Gall contractau ymgynghori a math o wasanaeth fod yn gaffaeliadau addas ar gyfer cap cyllideb (yn dibynnu ar y meini prawf uchod, tra'n sicrhau bod unrhyw ofynion lechyd a Diogelwch yn cael eu bodloni a'u cynnal).

Atodol

Gofynnodd y Cynghorydd Goodjohn ymhellach a ellid trefnu adolygiad i edrych ar gaffael wedi'i gapio i ddeall pryd a ble y cafodd ei ddefnyddio ac a oedd yn cael ei ddefnyddio'n effeithlon, ac ymatebodd yr Arweinydd y gellid cynnwys hyn mewn unrhyw drefniadau monitro gweithgarwch caffael yn y dyfodol.

(v) Cwestiwn gan y Cynghorydd G.D.D. Carroll

O'r holl gontractau hysbysebu a wnaed gan y Cyngor yn ystod y 3 blynedd diwethaf, pa gyfran na fydd bellach yn cael ei chaniatáu o dan gyfyngiadau newydd yr Awdurdod ar hysbysebu sy'n uchel mewn braster, siwgr a halen?

Ymateb gan yr Arweinydd Gweithredol ac Aelod y Cabinet dros Berfformiad ac Adnoddau

Gan ddefnyddio dadansoddiad o ddata yn ymwneud â mis Tachwedd 2022 i fis Gorffennaf 2024, roedd 25% o'r holl hysbysebion a arddangoswyd ar gyfer bwydydd a/neu ddioddydd sy'n uchel mewn braster, halen neu siwgr ac ni fyddent wedi cael eu caniatáu o dan y cyfyngiadau newydd.

(vi) Cwestiwn gan y Cynghorydd C.P. Franks

Beth yw goblygiadau dyfarniad diweddar yr Uchel Lys ar gontractau sy'n ymwneud â Gorsaf Bŵer Aberddawan i Gyngor Bro Morganwg a Phrifddinas-Ranbarth Caerdydd?

Ymateb gan yr Arweinydd Gweithredol ac Aelod y Cabinet dros Berfformiad ac Adnoddau

Nid oes unrhyw oblygiadau uniongyrchol i Gyngor Bro Morganwg.

Atodol

Nododd y Cynghorydd Franks fod y bil iawndal cyfreithiol ar gyfer hyn wedi cynyddu i £6.16m a cheisiodd ddeall beth oedd yn cael ei wneud i osgoi anghydfodau pellach, ochr yn ochr â'r eitem hon yn cael ei hystyried gan Bwyllgor Craffu, ac ymatebodd yr Arweinydd mai mater i Brifddinas-Ranbarth Caerdydd a'r Pwyllgor Corfforaethol ymateb iddo oedd hwn.

(vii) Cwestiwn gan y Cynghorydd E.J. Goodjohn

Pa gamau pellach y mae'r Cyngor yn ystyried eu cymryd i fynd i'r afael ag ysgolion sydd â diffygion sy'n sylweddol uwch na rhai ysgolion tebyg o ran maint a deinameg?

Ymateb gan yr Arweinydd Gweithredol ac Aelod y Cabinet dros Berfformiad ac Adnoddau

Diolch am eich cwestiwn. Fel yr ydych wedi cyfeirio ato, mae lleiafrif o ysgolion cynradd ac uwchradd yn cyfrif am gyfran anghymesur o ddiffyg cyffredinol yr ysgolion. Felly, mae'r Cyngor yn mabwysiadu dull graddol a thargedig o reoli diffyg mewn ysgolion. Mae'r gefnogaeth i'r ysgolion hyn yn parhau, ac yn unol â chanllawiau statudol Llywodraeth Cymru ar gyfer Ysgolion sy'n Achosi Pryder, mae sawl ysgol wedi derbyn hysbysiadau rhybuddio anffurfiol oherwydd graddfa'r pryder a'r manylder a'r cynnydd annigonol fel yr amlinellir yn eu cynlluniau adfer cyfredol. Mae'n ofynnol i'r ysgolion hyn adolygu ac ailgyflwyno eu cynlluniau adfer pum mlynedd erbyn hanner tymor mis Hydref, yn unol â chanllawiau'r Awdurdod Lleol sy'n amlinellu llinellau clir o ymholiadau a herio, lle bo angen.

Yn ogystal, mae adolygiad thematig o lywodraethu ariannol a gwariant wedi'i gynllunio ar gyfer ysgolion sy'n adrodd diffygion na ellir eu hadfer. Bydd hyn yn cael ei gynnal gan dîm archwilio mewnol y Cyngor fel rhan o'u rhaglen waith flynyddol.

Ar gyfer ysgolion sydd angen mwy o gymorth dwys i alinio cynllunio cwricwlwm â chynaliadwyedd ariannol, comisiynwyd cynghorwyr arbenigol. Mae'r cynghorwyr hyn ar hyn o bryd yn gweithio mewn ysgolion gydag arweinwyr ysgolion i adolygu cynllunio ariannol trwy lens addysgu, dysgu a chynhwysiant. Mae'r effaith ar ddysgwyr yn parhau i fod yn brif flaenoriaeth y Cyngor, ac mae'n rhaid ystyried pob mesur cynaliadwyedd yng nghyd-destun cynnal darpariaeth addysgol o ansawdd uchel.

Atodol

Gofynnodd y Cynghorydd Goodjohn a fyddai'n bosibl derbyn gwybodaeth ychwanegol ynglŷn â'r cynghorwyr arbenigol, gan gynnwys o ble roeddent wedi comisiynu, pa ysgolion yr oeddent wedi'u lleoli ynddynt ac am ba hyd. Cyngorodd yr Arweinydd y byddai'r Pwyllgor Dechrau'n Dda yn derbyn gwybodaeth, ynghyd â chyrff llywodraethu ysgolion unigol yn cael eu diweddarau a byddai gwybodaeth yn cael ei thargedu i ble roedd ei angen.

(viii) Cwestiwn gan y Cynghorydd G.D.D.Carroll

A wnaiff yr Arweinydd roi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Cyngor am yr ymgysylltiad y mae'r Awdurdod wedi'i gael â'r Weinyddiaeth Amddiffyn ynghylch ei ddefnydd o'r Holiday Inn Express yn y Rhws i ddarparu tai o dan Raglen Adsefydlu Afghanistan?

Ymateb gan yr Arweinydd Gweithredol ac Aelod y Cabinet dros Berfformiad ac Adnoddau

Rwy'n cyfeirio'r Cynghorydd Carroll at y Cwestiynau Cyffredin ar wefan y Cyngor a gynhyrchwyd i ddarparu gwybodaeth am ddefnyddio'r Holiday Inn Express ac sydd hefyd yn nodi'r berthynas rhwng y Cyngor hwn a'r Weinyddiaeth Amddiffyn ac, yn hollbwysig, y cynnig gan y Weinyddiaeth Amddiffyn i ddefnyddio'r gwesty o dan raglen adsefydlu Afghanistan.

(ix) Cwestiwn gan y Cynghorydd M.J. Hooper

Mae'r tŷ olaf ar ddatblygiad y Glannau ar fin cael ei werthu ar Gei y Dwyrain. Bydd y gwerthiant yn sbarduno dechrau trosglwyddo cyfrifoldebau am y mannau agored o'r consortiwm sy'n datblygu i'r preswylwyr hynny sy'n fodlon ymgymryd â rhwymedigaethau. Beth mae'r Cyngor yn ei wneud i sicrhau bod y preswylwyr hyn sy'n talu'r Dreth Gyngor yn cael eu diogelu'n briodol yn y misoedd tyngedfennol hyn i ddod?

Ymateb gan yr Aelod Cabinet dros Ymgysylltu â'r Gymuned, Cydraddoldeb a Gwasanaethau Rheoleiddiol

Fel y gwyddoch, mae trafodaethau rheolaidd wedi parhau rhyngof i, uwch swyddogion a'r Consortiwm ynglŷn â'r sefyllfa anffodus sydd wedi datblygu ar y Glannau. Mae'r cyfarfodydd hyn o leiaf wedi sicrhau bod y Consortiwm yn ymwybodol o'i gyfrifoldebau ac wedi ymrwymo iddynt. Wedi dweud hynny, mae rheoli'r mannau agored ar y Glannau yn fater sylfaenol rhwng y Consortiwm Datblygu / Cwmni Rheoli a thrigolion, ac yn anffodus nid yw'r Cyngor yn gorfodi trosglwyddo'r mannau. Serch hynny, bydd swyddogion yn hapus i gynghori a chysylltu â thrigolion yn ôl yr angen, ynghylch gofynion cynllunio parhaus.

Atodol

Rhannodd y Cynghorydd Hooper bryderon gan drigolion am y pecyn gwerthu a godwyd gyda Safonau Masnach, ond nid oeddent eto i ymateb ar ôl 9 mis, a chytunodd yr Aelod Cabinet i ddilyn i fyny iddo fel mater o frys.

(x) Cwestiwn gan y Cynghorydd G.D.D. Carroll

Pa effeithiau y mae cyflwyno taliadau newydd wedi'u cael ar ddefnydd mewn meysydd parcio'r Cyngor y maent yn berthnasol iddynt?

Ateb gan yr Aelod Cabinet dros Wasanaethau Cymdogaeth ac Adeiladu

Fel yr wyf wedi'i gynghori mewn ymateb blaenorol, mae'n rhy gynnar i farnu'n gywir unrhyw effeithiau o'r taliadau parcio ceir newydd gan eu bod wedi bod ar waith am lai nag 1 mis. Roedd dyddiad cychwyn y taliadau hefyd yn cyd-daro â diwedd gwyliau haf yr ysgol.

Bydd angen amser i'r taliadau ymsefydlu a byddant yn cael eu hasesu dros gyfnod rhesymol o amser, a ddylai gynnwys o leiaf un tymor haf llawn.

(xi) Cwestiwn gan y Cynghorydd Dr I.J. Johnson

Yn ystod yr wythnosau diwethaf gwelwyd glaw trwm, gan arwain at lifogydd ar y stryd. Pa gynigion sydd gan yr Aelod Cabinet ar gyfer cynyddu nifer yr arolygiadau i leihau'r niferoedd sy'n cael eu blocio ac sy'n arwain at y llifogydd hwn?

Ymateb gan Aelod y Cabinet dros Wasanaethau Cymdogaeth ac Adeiladau

Er mwyn lleihau unrhyw ddigwyddiadau llifogydd yn y dyfodol, mae'r gwasanaeth yn blaenoriaethu ardaloedd hysbys sy'n agored i lifogydd gyda gwiriadau amlach, yn enwedig wrth i ni fynd i mewn i gyfnod y gaeaf lle mae'n debygol y bydd tywydd mwy garw a digwyddiadau glaw trwm.

Cyn cyfnod yr hydref / gaeaf, mae'r gwasanaeth hefyd yn anelu at gynyddu ei allu ysgubo mecanyddol i reoli'r tymor cwmpo dail sydd ar y gweill ac yn ogystal ag annog gwirfoddolwyr i helpu gyda chlirio dail, er mwyn sicrhau bod gyliau yn glir ac yn gweithredu lle bynnag y bo modd. Yn achos ymgysylltu â gwirfoddolwyr, mae gennym enghreifftiau ardderchog o ardaloedd ym Mhenarth lle mae hyn wedi'i hwyluso a lle rydym yn ddiolchgar iawn i grwpiau gwirfoddol sy'n rhoi o'u hamser yn anhunanol yn ystod cyfnod yr Hydref, gyda chefnogaeth ein timau.

Gallaf gadarnhau hynny yn ystod y cyfnod diweddar o law trwm, pan oedd rhybudd tywydd am wynt a glaw mewn grym (Dydd Sul 14 - Dydd Llun 15 Medi 2025), derbyniodd y Cyngor gyfanswm o 12 galwad y tu allan i oriau. O'r rhain, roedd pump yn gysylltiedig â llifogydd. Roedd y digwyddiadau llifogydd yn bennaf o ganlyniad i lifogydd fflach neu ddail yn rhwystro gyliau. Digwyddodd enghraifft nodedig ar yr Esplanâd, Penarth, a ddangosodd ddigwyddiad llifogydd fflach nodweddiadol. Yn yr achos hwn, roedd y system ddraenio priffyrdd yn gweithredu fel y cynlluniwyd, fodd bynnag, oherwydd dwyster eithriadol y glaw o fewn cyfnod byr, roedd y system wedi'i llethu, gan arwain at orlenwi'r garthffos gyfunol.

Mae'r gwasanaeth yn dal i gynnal amserlen arolygu a glanhau gyliau arferol 18 mis, sy'n cwmpasu gyliau strategol ac anstrategol. Mae'r gwasanaeth yn cynnal dau danner gyliau ond hefyd yn ymgysylltu â chontractwr i gefnogi'r gwasanaeth i sicrhau bod rhwydweithiau strategol ac anstrategol yn cael eu cwmpasu. Yn ogystal, mae'r gwasanaeth yn blaenoriaethu archebion gwaith achlysurol a gynhyrchir gan arolygiadau ac adroddiadau cyhoeddus ac yn defnyddio timau cyn rhagolygon andwyol o law trwm, gan fod yn rhagweithiol a lleihau galwadau adweithiol.

(xii) Cwestiwn gan y Cyngorydd G.D.D. Carroll

A yw'r Cyngor yn hyderus y bydd prosiect Prifddinas-Ranbarth Caerdydd i ailddatblygu Gorsaf Bŵer Aberddawan yn darparu gwerth am arian i drethdalwyr?

Ateb gan yr Arweinydd Gweithredol ac Aelod y Cabinet dros Berfformiad ac Adnoddau

Ydw, a byddwn yn sicrhau bod y cynigion yn cael eu hasesu a'u hystyried yn ofalus trwy'r trefniadau sydd ar waith ar lefel ranbarthol.

(xiii) Cwestiwn gan y Cyngorydd C.A. Cave

Pa fesurau arbed costau y mae'r Cyngor yn eu cynnig er mwyn lleihau'r beichiau sydd eisoes wedi'u gorbwyso ar drethdalwyr y Cyngor?

Ateb gan yr Arweinydd Gweithredol ac Aelod y Cabinet dros Berfformiad ac Adnoddau

Nododd y Cyngor ei ddull o osod Cyllideb 2026/27 a Chynllun Ariannol Tymor Canolig 2026/27 i 2030/31 yn y Strategaeth Ariannol a gymeradwywyd gan y Cabinet ar 17 Gorffennaf, 2025.

Wrth gwrs, mae'n werth atgoffa'r Aelodau, fel y nodir yn y Strategaeth, mai Bro Morgannwg yw'r trydydd sir â'r gwariant isaf o'r 22 sir yng Nghymru.

Tynnwyd cwestiwn (xiv) gan y Cyngorydd G. Bruce yn ôl cyn y cyfarfod.